

Datum
17 mei 2006

Ons kenmerk
2006-0000167320

Onderdeel
CZW/CB

Inlichtingen
Diana van Driel
T 070-4268874
F 070-4267834

Uw kenmerk

Blad
1 van 3

Aantal bijlagen
2

Bezoekadres
Schedeldoekshaven 200
2511 EZ Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.minbzk.nl

De heer [REDACTED]
[REDACTED]

Onderwerp
Stemmachines

Geachte heer [REDACTED]

In uw e-mailbericht van 29-3-2006 hebt u aan het Informatiepunt verkiezingen een aantal vragen gesteld over de betrouwbaarheid van stemmachines. Omdat het informatiepunt verkiezingen inmiddels is opgeheven en de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor de beantwoording van uw vragen bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ligt, zijn deze overgedragen aan een onderdeel van het ministerie. Helaas heeft de beantwoording van uw vragen meer tijd in beslag gekomen dan oorspronkelijk voorzien.

Als antwoord op uw vragen wil ik allereerst verwijzen naar de Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997, die u kunt downloaden op www.overheid.nl en waarin u een aantal antwoorden op de door u gestelde vragen zult aantreffen. Verder heb ik als informatie voor u bijgevoegd de antwoorden op kamervragen die eerder over dit onderwerp zijn gesteld. Ook daarin vindt u een aantal van de onderwerpen terug die u in uw e-mail aansnijdt.

Verder kan ik u per door u gestelde vraag het volgende meedelen:

1. Op welke wijze is de source code (broncode) gecontroleerd?

De broncode van stemmachines wordt door TNO-ITSEF, dat door het ministerie is aangewezen als de organisatie die verantwoordelijk is voor het testen van de stemmachines gecontroleerd door middel van functionele tests. Zij voeren geen volledige audit uit, maar kijken selectief naar de broncode. De broncode zelf is momenteel niet openbaar vanwege de intellectuele eigendomsrechten die daar op rusten. U vraagt tevens hoe de competenties van de controleurs worden vastgesteld. Ik verwijs u daarbij naar artikel 2, tweede lid van eerder genoemde regeling waarin de voorwaarden zijn opgesomd waaraan de keuringsinstelling moet voldoen.

31072006

Datum
17 mei 2006

Ons kenmerk
2006-0000167320

Onderdeel
CZW/CB

Blad
2 van 3

2. Op welke wijze wordt de compile-chain gecontroleerd en
3. Op welke wijze wordt de geïnstalleerde software met de source code gecontroleerd?

De compilers die worden gebruikt zijn standaard op de markt verkrijgbaar. De keuringsinstelling compileert de onderzochte code zelf en berekent een checksum over de executables. Er is geen absolute zekerheid over het gebruik van de gecontroleerde compiler in de uiteindelijke machine. Wel is het zo dat het goedkeuringsproces uit twee fasen bestaat waarbij in de eerste fase het prototype van de machine wordt getest terwijl in de tweede fase, een machine uit een tiental willekeurig aangeleverd machines wordt getest. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om op grond van de regeling gebruikte machines te controleren. Hierbij zijn nog nooit afwijkingen geconstateerd.

4. Op welke wijze geschiedt het transport/opslag van de machines?
5. Op welke wijze wordt gecontroleerd of er geen 'start stemmen' zijn uitgebracht?

Het transport en de opslag van de machines zijn de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Het is gebruikelijk dat de machines de dag voor de stemming in het stemlokaal worden geïnstalleerd en dat zij de volgende dag weer worden opgehaald. Voor aanvang van de stemming wordt gecontroleerd of er niet reeds stemmen op de machine staan. Artikel 5 van de bijlage bij de Regeling voorwaarden en goedkeuren stemmachines 1997 legt vast dat de machine niet kan worden gebruikt, voordat door middel van een fysieke sleutel de machine is vrijgegeven voor het uitbrengen van stemmen. Mochten er startstemmen geconstateerd worden, dan leidt dit tot een foutmelding en moet actie worden ondernomen alvorens de machine verder kan worden gebruikt (artikel 10 van de bijlage). Ook dient dit in het proces-verbaal van het stembureau te worden opgenomen.

6. Hoe wordt de geheugenkaart fysiek en elektronisch beschermd?
- In de artikelen 8 en 12 van de bijlage bij de Regeling voorwaarden en goedkeuring stemmachines 1997 is omschreven aan welke voorwaarden de betrouwbaarheid en de beveiliging van de stemmachine en de geheugenkaart moeten voldoen. Dit wordt tijdens het keuren van de machine uitvoerig getest.

Datum
17 mei 2006

Ons kenmerk
2006-0000167320

Onderdeel
CZW/CB

Blad
3 van 3

7. Op welke wijze wordt gecontroleerd of de eindlijst (getelde stemmen) werkelijk overeenkomt met de uitgebrachte stemmen?

Het is niet mogelijk om stemmen van de ene partij bij de andere partij op te tellen. De tests die bij de goedkeuring van de machines worden uitgevoerd, sluiten dit uit.

8. Op welke wijze worden de gegevens naar het centrale telpunt vervoerd en gecontroleerd?

De gegevens van elk stembureau worden zowel fysiek vervoerd door middel van een uitdraai als (versleuteld) telefonisch doorgegeven. Deze telefoonlijn werkt slechts eenzijdig en is alleen aangesloten op het moment dat de resultaten worden verstuurd. Daarnaast blijft de geheugenkaart op de machine aanwezig. Mochten zich discrepanties voordoen dan kan deze gecontroleerd worden. Ons zijn geen gevallen bekend waarin dit het geval was.

Overigens worden alle processen-verbaal van alle stembureaus gecontroleerd zowel door het hoofdstembureau als door het centrale stembureau.

Ik vertrouw erop uw vragen hiermee afdoende te hebben beantwoord. Het is erg belangrijk dat burgers zoals u kritisch meedenken over de werking van onze democratie. Daarom wil ik u hartelijk danken dat u uw vragen aan mij hebt voorgelegd.

DE MINISTER VOOR BESTUURLIJKE VERNIEUWING EN
KONINKRIJKSRELATIES,

voor deze,

DE DIRECTEUR CONSTITUTIONELE ZAKEN EN WETGEVING,

H.P. Heida

